

Scorsese 70 éves: remekműveivel idézzük a mestert

2012 november 19. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

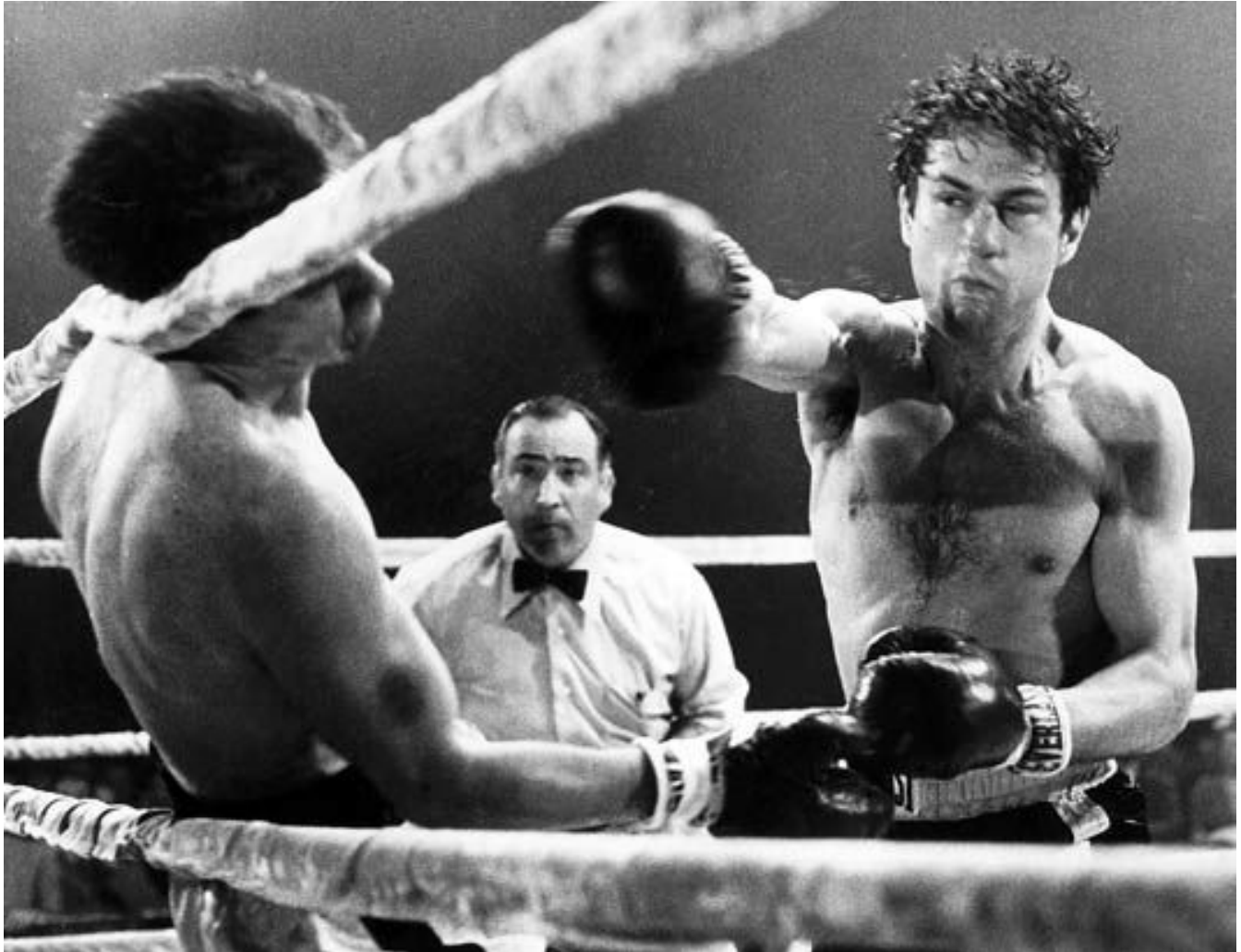
Még nincs értékelve

Mérték

Maffiózók, történelmi tablók és a filmnyelv megújítása. Martin Scorsese 70. születésnapja alkalmából áttekintettük a rendező nagy pillanatait.

[Dühöngő bika](#)

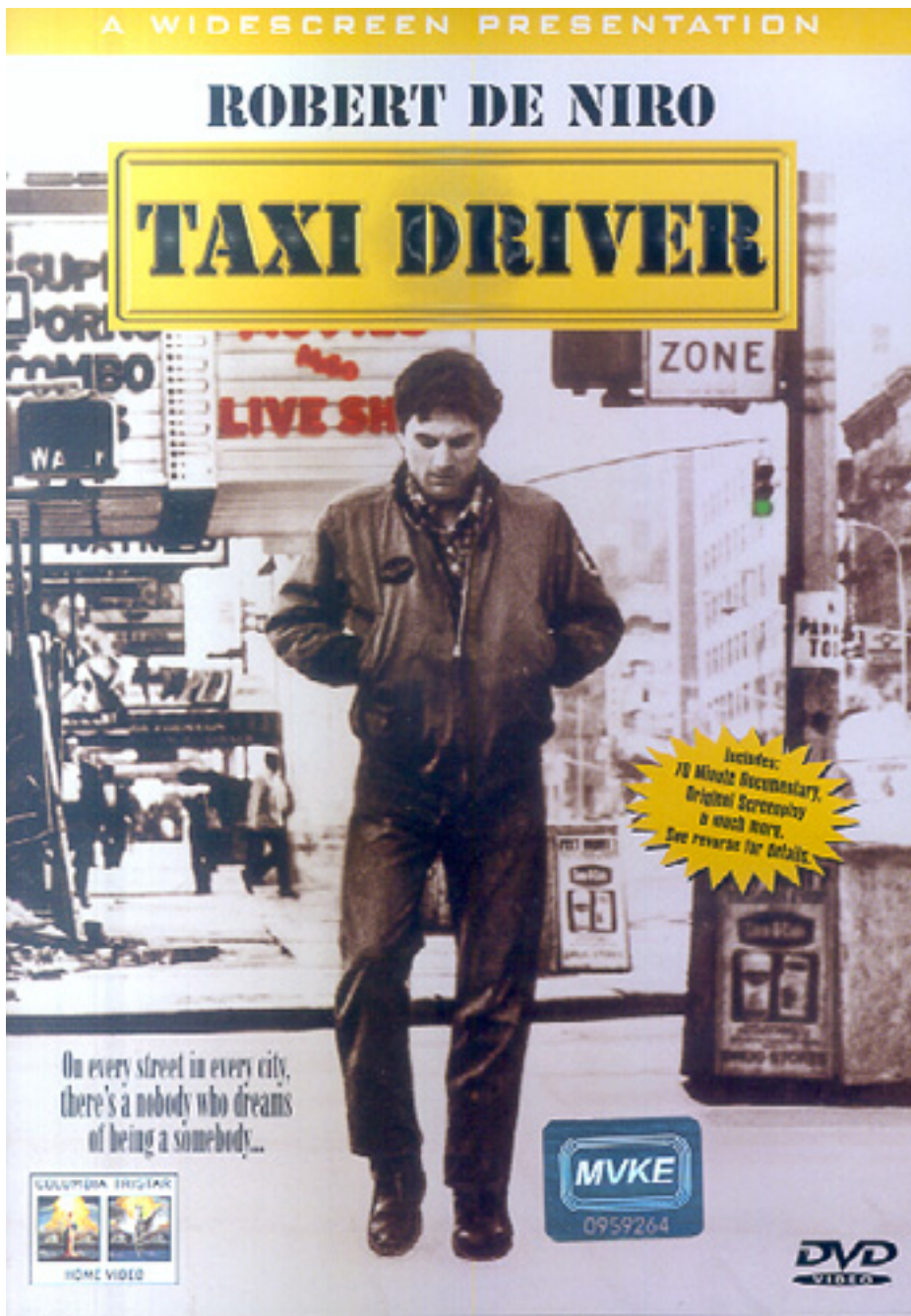
Örök vita tárgya, melyik a legjobb Scorsese-film, ám akárhány szavazást rendeznek is, a *Dühöngő bika* mindig ott van a top 3-ban. Kétségtelen tény, hogy kevés tökéletes film készült a film történetében, Jake La Motta nehézsúlyú bokszoló életéről szóló alkotás viszont sanszosan közéjük tartozik. Scorsese merészen fekete-fehérben készítette el moziját, amely 1980-ban már nem volt éppen szokásosnak nevezhető. A *Dühöngő bika* nem is sportfilm, ahogy sokan említik, vagy tekintenek rá, sokkal inkább egy becsvágyó és konok férfi tündöklése és bukásának poétikus ábrázolása.

Utóbbi hitelesítéséhez szükség volt a szerep kedvéért előbb tíz kilónyi izmot magára szedni, majd az öregkori tunya La Motta megformálása miatt több tíz kiló hájjal ellátott Robert de Niro hihetetlen színészi teljesítményére. A legkevesebb, amit ezért a teljesítményért kaphatott egy Oscar-díj. Ezt nem kapta meg Scorsese, aki olyan tökéletesen komponálta meg a *Dühöngő bikát*, mint egy operát. Klasszikusok között a helye!

[Taxisofőr](#)

Nehéz eldönteni, kinek köszönhető leginkább az 1976-os *Taxisofőr* sikere: a forgatókönyvíró Paul Schrader, és a főszereplő Robert de Niro épp annyira részese a hatalmas teljesítménynek, mint a rendező Scorsese. Travis Bickle lázadása és az anarchizmus hirdetése korszakos mozi, amely napjainkig érvényes mondanivalóval és frissességgel bír. Azt a viccet pedig nem is érdemes említeni, hogy ebben az évben a legjobb film Oscar-díját Stallone bokszoló meséje, a *Rocky* nyerte.

A Taxisof?rt négy szobrocskára jelölték, de sem DeNiro, sem a tini Jodie Foster, sem a film, sem a zene nem nyert, a rendezést és forgatókönyvet pedig még jelölésre sem méltatták. A Taxisof?rre tökéletesen igaz a mondás, hogy megel?zte a korát, olyan ért? kezek munkája, amit sokaknak még évtizedekkel kés?bb sem sikerül követni. A Travis Bickle-k pedig azóta is járják az éjszakát, igazságtalanságra, b?nre lesve. S bármelyik pillanatban bekövetkezhet náluk a cérnaszakadás.

[A leleményes Hugo](#)

Az elmúlt években Scorsese mind intenzívebben fordul a filmtörténet és történelmi témák felé, s a kett? néha egybe is esik. Az Aviátor, a New York bandái szép példák erre, de említhet?k Scorsese filmtörténeti dokumentumfilmjei és filmarchiválási munkássága is. Az A leleményes Hugo Scorsese filmtörténet iránti határtalan szeretetének ódája, amelyhez az ürügyet Georges Méliés és az ?sfilm korának megidézése adja.

Hugo egy árva kislány, akinek bájos giccses Hamupipőke-története közel sem olyan érdekes, sokkal inkább keret ahhoz a filmtörténeti anekdotához, hogy hogyan találtak rá az első világháború után nyomorban és elfeledettségben a ragyogó rendezőre, Georges Méliès-re. Rehabilitálása egyébként szintén szép történelmi aktus, amire évtizedekkel később nem árt a filmkedvelő közönséget emlékeztetni. Bár Scorsese filmjét tucatnyi Oscarral jelölték, és öt nominációt díjra is tudott váltani, ezeket első sorban a kevésbé jelentős technikai kategóriákban szerezte. A leleményes Hugo ezzel együtt remek és emlékezetes darab, ragyogó vizuális kivitelezésben, amely méltó darab a nagy rendező életművében.

Nagyzenék

Közhelynek számít, hogy jó ideje a szervezett bűnözés közkatonái (de még a vezetőség is) elszeretettel másolják a maffiás filmek kliséit, gesztusait. Arról nincs kimutatás, hogy a Keresztapa mellett hány fűállítású bűnöző tekint mintának Scorsese klasszikusát, mindenesetre élhetünk a gyanúperrel, inkább Coppola remeke felé billenne el a mérleg. Hiszen a Nagyzenék úgy számít a műfaj veretes darabjának, hogy közben jócskán ironizál is a zsánerral: a maffialét piszlicsáré oldalát is megmutatja, sok szempontból pedig olyan, mintha a Grease vérpumpával meghintett paródiája lenne, csak itt éneklés helyett időnként brutálisan gyilkolnak egyet a szereplők, már amikor mondjuk nem drogoznak vagy veszekednek.

A Nagymenők egyfelől egy fura szerelmi történet, másfelől kifordult szociográfia: a félig ír, félig szicíliai származású fiú, Harry felemelkedését látjuk a helyi bűnszövetkezetben, miközben végigkövethetjük, ahogy meghódítja a szép zsidó lány szívét, hogy aztán a drogba és erőszakba fulladó hétköznapi életben egyszerre veszítsen el mindent, a fényes életet és a magánéleti boldogságot. Eközben látványos tablót kapunk az olasz-amerikai bűnözők életéről, Scorsese pedig szinte tobzódik az ötletekben. Filmje tele van látványos, felejthetetlen jelenetekkel, miközben zseniálisan keveri az erőszakot a humorral.

[A Téglá](#)

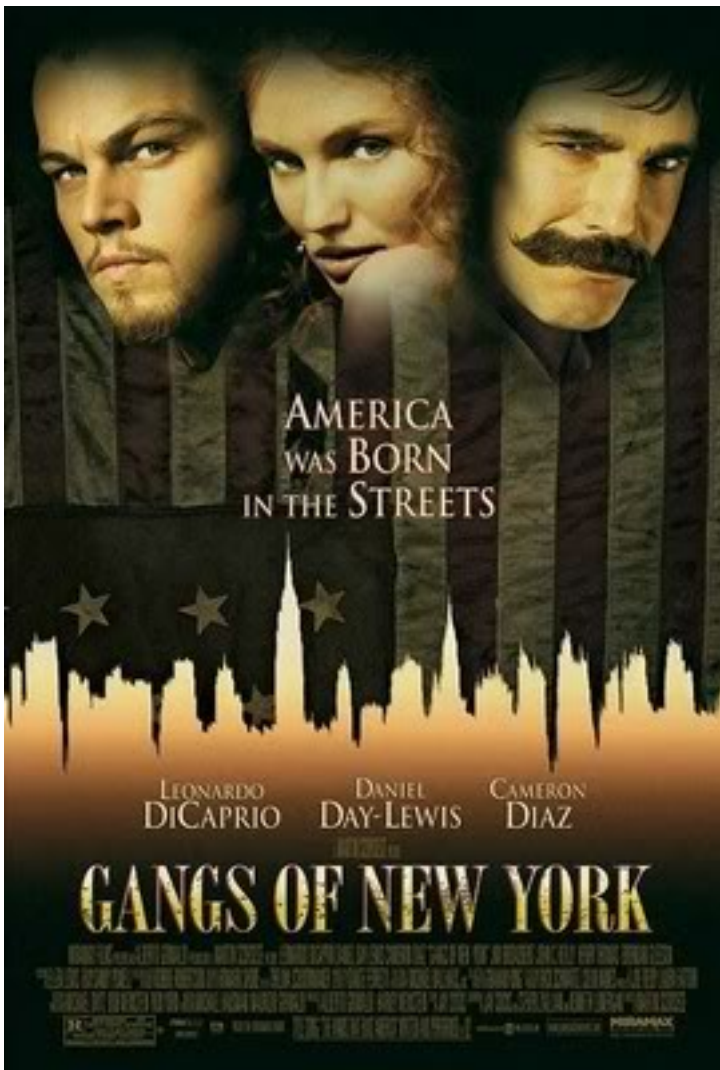
Vannak, nem is kevesen, akik szerint a film eredetije, a hongkongi Szigorúan piszkos ügyek veri a Scorsese-féle feldolgozást, de az érdemdús mestert azért jócskán vigasztalhatja a négy Oscar-szobrocska, amit a mozival bezsebelt. És igazságtalanság is lenne, ha gyenge másolatnak tekintenénk a besúgók párharcára épülő nagyszabású mozit, hiszen amellet, hogy a feszültség megfelelően adagolt és kitart a vége feliratig, több olyan rétege is van a filmnek, ami kiemeli a szürke átlagból – többek között az ír identitás témájának helyenként szórakoztató pedzegetése, az apa-fiú vagy mester-tanítvány viszony középpontba állítása vagy éppen a különféle szervezetek, lásd rendőrség és a bűnszövetkezet, szórakoztató szociológiája.

A film egyik központi alakja Billy Costigan (Leonardo DiCaprio) a fiatal és meglehetősen szétesett lelkivilágú ír rendőr, aki szívós munkával és élete kockáztatásával beépül a helyi nagymenő, a pszichopata ír gengsztervezér, Frank Costello (Jack Nicholson) erőszakos munkaközösségébe. Ezzel párhuzamosan megismerhetjük a tényerbemészóan tökéletes rendőrt, Colin Sullivant (Matt Damon), aki valójában Costello embere. A film gerincét a téglák közötti macska-egér játék adja, és bár összességében csalódhat az, aki a Nagymenők színvonalára számít, ez a mozi még így is kimondottan élvezetes, akár sokadszori újranezésre is.

[New York bandái](#)

Scorsese nemcsak a kamera poétája és a filmnyelv alkímistája, hanem történész is, aki filmvászonra dolgozik. Az olasz-amerikai rendező életművének egyik alapmotívuma az Újvilág és az oda bevándorolt népcsoportok története. Míg Az ártatlanság kora Amerika a polgárosodó Amerika kifinomult világába kalauzolta el nézőit, addig a New York bandái azt mutatja meg: hogyan fogant benn és erőszakban az ország sokszínű, ma ismert képe. Forrongó korszakot mutat Scorsese kamerája: 1860 teli volt vérrel és erőszakkal. Miközben zajlik a polgárháború, New York leghírhedtebb bűntanyájának, vagyis az Öt Pontnak az ura, Hentes Bill azon igyekszik, hogy az egyre csak özönlő bevándorlóknak megmutassa, hogy hol a helyük, továbbá ellenszolgáltatásokért kiszolgálja a formálódó politikai elit igényeit, amennyiben szavazóra vagy katonai önkéntesekre támad gusztusuk.

A kegyetlen Hentes birodalma azonban nem tarthat örökké: egyfelől kezd eljáráni felette és bezárkózásparti eszméi felett az idő, másfelől feltűnik egy fiatalember, aki Amsterdam Vallonnak hívja magát, és aki azért érkezik, hogy bosszút álljon apja gyilkosán, aki persze nem más, mint az egyszerre kegyetlen és színpadias bűnözök király. Leonardo DiCaprio ismét téglá: beépülve Bill bandájába a megfelelő pillanatra vár, hogy küldetését beteljesítse, és persze a végső leszámolás be is következik, ha nem is úgy, ahogy azt tervezte. Látványos, alapos történelmi kutatásokon alapuló mozi, amit inkább tekinthetünk mozgóképes történelemleckének, mint remekműnek, de műfajában a kimondottan jobbak közé tartozik.

mno.hu - kgy, thy

[Tweet](#)

Raffay Ernő ajánlásával
Kortörténeti dokumentumgyűjtemény,
készült jelképesen **1919** sorszámozott példányban

Hangoskönyv CD melléklettel

NYOTAR MENEDZS
KÖNYVTERVÉZÉS

Ajánló